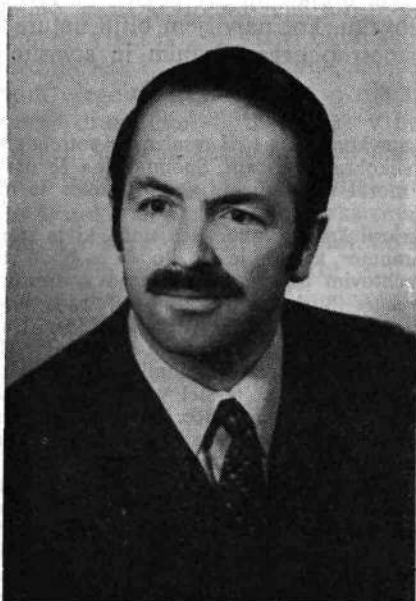

Glas

Leopold
Suhodolčan

Čez kratek čas je znova stopila k oknu; zunaj je našla vse na prejšnjih mestih, največje drevo je rastlo štiri metre od sosedove hiše, po deblu, ki ni zbujalo nobene pozornosti, se je spuščala včerajšnja svetloba, zeleno grmičevje se je naslajalo na električni drog, ki se je že pomiril po zadnjem dežju. Prihajal je v modrem plašču, ne da bi se bil ozrl v drevo, po poti, ki jo bodo nekega dne še naredili med sosedovo

hišo in visokim električnim drogom. Ni ga še mogla poimenovati niti še prešteti njegovih korakov, celo bala se je vsega, kar bi natančneje določilo njegovo roko ali levo lice. Že navsezgodaj je po vsakdanjem voznem redu začela pospravljati stanovanje, ponavljala je gibe, ki jih je že bila vajena, a so v začetku v njej vendarle zbudili sprostitev, pobrala je veliko slikanico, ki je ležala pred otroško posteljo, beli medved je tacal za črnim, ko je Aleš zvečer zaspal, mu je zdrsnila iz rok na tla, je pomislila, zjutraj pa jo je le preskočil in se oblekel za šolo, postelja je še dišala po njegovem telesu, gotovo pa je stal na postelji, ko si je slačil pižamo, se je nasmehnila, kar zdrsnila mu je s telesa in potem se je pognal iz nje kot kuščar, ko se leví, kaj je sanjal v njej, prejšnjo noč je omari naredil krila in se je vozil z njo nad trgov, veliki in pritlikavi psi so lajali vanj, on pa se jim je smehljal in jim z obema rokama mahal z otroške višine. A ko je že pospravila njegovo sobo in je znenada z ramo podrsala po podbojih vrat, se ni mogla več natanko spomniti, po kašnem vrstnem redu je pospravljala njegovo sobo, mu je najprej pobrala slikanico ali zložila pižamo, to je zapuščenost, ki nima začetka, je pomislila, plazi se za mano in mi mrtviči še skušnjava, da bi se reševala v obup, hkrati pa mi pošilja nekoga, ki ga še ne poznam, ne vem, so to le besede, domišljija z nasmeškom, pozabljena predstava iz minulih dni, bojim se, da bi se spomin nanjo brezmejno povečal in se ne bi mogla več rešiti niti v svojo usodo. Čeprav nenehno spreminja svojo podobo, skozi okno vidiš na cesto, tudi zdaj, ko prihaja, je drugačen, olajšanje se skriva za njegovimi naočniki, ki jih bo naposled moral nositi, zdravnik ga

že čaka, vendar s svojimi spuščenimi rokami ne more zanikati prvotne podobe, ki se je nekega jutra odprla v njej, bilo je že davno, rodila se je iz blagega sanjarjenja, a zdaj to že dolgo ni več, sovraži sanjarjenje, ko se pretrga, je dan še daljši, in podoba ji je večkrat usahnila, a se je zmerom na novo vračala v vidnost, se ji spreminjala v nenadomestljivost, čeprav so se posameznosti na njej kdaj pa kdaj tudi razredčile ali raztegnile v stranski rokav.

Ko je v predsobi zazvonil telefon, so se ji misli ustavile v začudenosti, iz katere si je opomogla šele po ponovnem klicu. Dvignila je slušalko in navajeno izgovorila. »Lenartova.« Slišala je, kako je bil glas v slušalki najprej podoben kašlju, nato je rekel. »Dober dan... Tu Kumer... Je Janez že doma?« Pomislila je, misli so ji za hip utekle v praznino, saj ga bo morala še vprašati, kdo je Janez, ko je odgovorila. »Ne, ni ga še.« Ko se je znova odkašljal, je dejal. »Oprostite, Marta, malo sem se prehladil... Ko pride, naj me pokliče.« Zdaj je že vedela, iz katerega grla prihaja glas, že je sogovornika poznala tudi po obrazu, nekajkrat je že sedela z njim na praznovanju godu, izmikala se je njegovim pogledom, prikimala je. »Povedala mu bom.«

Potem ko je odložila slušalko, je nenadoma jasno zagledala pred sabo svoje roke, vse od jutra se ni spomnila nanje, pohitela je v kuhinjo in se oddahnila, ko je spoznala, da že kuha obed, najprej se bo vrnil iz šole Aleš, nato Janez z dela, ugotovitev jo je zdramila, skušala je pregnati njega, ki prihaja po cesti, a si je hkrati želela, da ne bi našel izhoda iz njene domišljije, samo počaka naj, saj zna čakati, umakne se tja do sosedovega drevesa, toplo je, in saj je celo v modrem plašču, pozna je že, bila je nekje zdoma in zdaj ne more vsega postoriti v nekaj minutah, Janez pa bo hotel imeti obed že na mizi, ko bo vstopil, ne bo ji verjel, da se je morala medtem pogovarjati z njegovim znancem, zamotil jo je, povzročil nered, odpove naj telefon, da bo lahko v miru pospravila po hiši in mu skuhala obed, utrujena je že, da jo kliče le njegov znanec, ki se je že nekajkrat prehladil, najbrž ga bo samo opozoril, da je danes sredo, zbere se kegljaška družčina, preobložena sem z malenkostmi, čeprav me kdaj tudi rešujejo iz vprašanj, na katera ne bom dobila odgovora, ne znam polagati kart, da bi si z njimi ustvarila podobo življenja, kolikokrat sploh ne vem, kaj mi je, pa divje premetujem predstave in mešam misli, da so le še ena sama zapletena domišljija, sama sebi kradem podobe, ki bi jih rada imela, nato pa jih že naslednji trenutek tudi sama sebi razdajam, ne da bi vedela, kaj naj počnem z njimi.

Že tretjič je odprl vrata na teraso, zazdelo se mu je, da posnema sam sebe v dejanju, ki ga bo opravil tudi še četrtič, v takem trenutku že strgaš zadnjo plast v svoji domišljiji, je pomislil, že čez nekaj časa bo začel načrtovati mejo med občutki in resničnostjo. Morebiti pa se še nisem povsem znebil slanegeta, ki se doma vleče čez morje, si je potem rekel, tu je šele tretji dan, na večer kdaj pa kdaj sliši celo galebe, derejo se nekam v prazno, nekaj jih davi v grlu, da ne morejo zapreti kljuna, ga jim razkolje daljava neba, tudi pot do hotela mu je še preveč podobna poti, ki se vijuga od morja pa do hiše, ptice skoro ne puščajo več na njej svojih sledi. Nikoli

se še ni nikamor zatekal, kadar svoje uganke ni mogel do kraja razrešiti, zavlekel se je le v svoje drobovje in nekaj ur molčal, da so že pritiskali na vrata njegove sobe, zdaj ga je nenadoma prišlo, da se je za nekaj dni odpeljal proč od morja, kam v samotni gorski hotel, pustil je doma avto in sedel na vlak, saj to je kot posrečena pustna šala, a ga je že od druge postaje vožnja spravljal v razpoloženje, da je začel zabavati svojo sopotnico: »Zdi se mi, da se peljete k svojemu fantu, ki je šele včeraj odšel k vojakom,« ji je govoril, a se je le smehljala in si z dolgimi, tankimi prsti zakrivala obraz. V hotelu je bilo le malo gostov, bilo mu je, da bi se sprehajal po vseh prostorih in iz vsake sobe pogledal na pokrajino pokrito z gozdovi, prijazno je pozdravljal natakarike in sobarice, prepustil se jim je, da so mu stregle in ga razvajale z drobnimi uslugami, in se bal, da bi se mu dan naenkrat zazdel nekaj izjemnega. Po obedu je obsedel in prebral časnik, ko se je zalotil, da je v tem neizmernem razpoloženju pripravljen predati se nevidnim gugalnicam, ne bo ga več puščala samega, vlekla ga bo v mehkobo, ki je veliko oddaljena od vsakdanjosti, samo na videz je neodvisna od nje, sama napihuje se kot mikavnost. Tako je že naslednji dan dopoldne zavrtel telefonsko številko in poklical podjetje, je kaj novega, me je kdo klical, Žunec že poslal svoj načrt, čeprav se je ob odhodu zarekel, da bo za štirinajst dni umrl za vse na svetu, ženi bo poslal le razglednico, čist zrak, dobri hrana, domača postelja, ne da bi ji pripisal naslov svojega začasnega bivališča ali pribežališča, kot ga je sam prvi trenutek, ko je prestopil njegovo prag, poimenoval, a tega pozneje ni več jemal v misel.

Popoldne je presedel na terasi, časnik je preletel le na hitro, Aleksander Veliki je še zmerom na svojem pohodu, potegnil je k sebi še drug stol in položil nanj noge, pri tem pa pogledal starejšega gosta, sedel je na koncu terase in že dolgo uro igral šah sam s sabo, temeljito je premislil vsako potezo, si prižgal pipo in tuhtal, kako bo najbolje prelisil svojega nasprotnika, presenetiti ga mora z odločilno, enkratno potezo, da si ne bo tako hitro opomogel, vključil se je v njuno igro, ne da bi se pri tem opredelil za enega ali drugega, to bi v hipu spremenilo njegovo vlogo, izgubil bi svojo neodvisnost, prikimavati bi moral svojemu zavezniku tudi pri nespametnih potezi, hkrati pa se je vseeno počutil, ko da na nobeni strani ne deluje zares, rešuje se le svoje napetosti, da bi se povrnil v drugačno zbrano stanje, ki je ne obremenjuje neko posebno dogajanje, načrt, delal ga je skoro teden dni, leta, je pravzaprav končan, a vendarle ni, ne more ga objaviti, ne more ga obrazložiti komisiji v podjetju, čeprav manjka v njem le navadna pika, ki bo v njem oživila, bo po žilah načrta stekla kri, ki zdaj še stoji mrtva, in najti mora tisto edino pravo mesto v načrtu, kamor bo postavil piko, ki ji še ni, kje je tokrat modrost prozorna, čudežno obrnjena v svetlobo, lahko da je ne bo več odkril v sebi, taval bo v samoprevari, verjel v njeno naravnost, da jo bo našel v trebuhu ene od milijonov rib, v resnici pa bo morebiti prišla tisti hip, ko mu bo natakarike postavila na mizo krožnik z juho in bo zadel z žlico v porcelan, zazvenela mu bo navadna, vsakdanja, ko da je bila že od nekdaj v njem, le da se ni menil zanjo. Nenadoma ga je znova prišlo, da bi stopil v telefonsko govorilnico v veži hotela in kog

poklical, še zmerom mislim, da sedim v svoji sobi v podjetju, ko po ves dan dvigujem slušalko, se je nasmehnil, pogledal je gosta, ki je šahiral sam s sabo, medtem je premaknil le enega samega kmeta, od daleč je preletel položaj na šahovnici, nato pa zaprl oči in skušal slep domisliti naslednjo potezo, čeprav ni vedel, kdo je na potezi, a prav to se mu je zdelo v tistem hipu najbolj sprejemljivo.

Po obedu je vzel časnik in legel na kavč, slišala je, kako premika liste časnika, a ne odpira ga nič bolj kot navadno, zalotila je še sebe v premolku, da se ni hotela premakniti z mesta, če se bo dotaknila posode in jo začela zlagati v umivalno korito, bo z ropotom pretrgala molk, kazal se ji je kot poskus, ki je obarvan s prizanesljivostjo. Med obedom sta spregovorila le nekaj besed, bolj zaradi otroka, ki je sedel z njima, potem pa je precej stekel na dvorišče, dečki so ga že čakali z žogo, se je zdaj nenadoma oglasil, ko da je vest prebral iz časnika. »K vragu! Vedel sem, da mi bojo dali severno vrtino... Marta! Me poslušaj?!« Premaknila se je in začela odnašati posodo z mize, rekla je. »Ne boj se. Tudi če delam kaj drugega, te poslušam. Navadila sem se že.« Dodal je glasneje. »Severna vrtina je past.« Za hip je postala. »Past? Vem le, da v rudniku iščete rudo, ki vam je zmerom bolj primanjkuje.« Slišala je, kako je jezno zložil časnik. »Če je še kaj rude, jo bojo odkrili le na južni vrtini, ki so jo dali Tomažu, svojemu človeku... Mene pa bi radi do kraja osmešili s severno, kjer bomo zanesljivo vrtali v prazno...« Počasi in tiho je spuščala posodo v umivalno korito, za hip prisluhnila, kdaj se bo znova oglasil, navadila se je na njegov glas, da ga ni več ločevala od drugih glasov v hiši, še posebej, kadar so se v stenah zrahljali glasovi, ki so bili tam že pred njima, ni se ji posrečilo, da bi jih bila kdaj posnela, in si jih nato obnovila v mislih, ni bilo v njih izzivanja, ki se ohranja. Tiho je stopila do vrat v sobo, časnik mu je zdrsnil na tla, roke je prekrizal na prsih, zadremal je, je pomislila, brez vmesnega prehoda se je obrnil v novo razpoloženje, vznemiril jo je s svojo vestjo, zdaj pa je sam že pozabil nanjo, čakala je na zaplet, ugovor, vrh, sama mu je prigovarjala, naj prevzame raziskovalno vrtino, za nekaj časa se bo izlekel iz vsakdanjega dela v rudniški pisarni, vrgel se bo v odkrivanje, tudi njo bo zaneslo z njim, čakala ga bo, da se bo vrnil z dela in ji bo povedal, da so že zadeli na bogato plast nove svinčene rude, obotavljal se je, opustiti bo moral ritem svojega sedanjega dne, deset let ga že ni spreminjal, ko ga je naposled le pregovorila, »naj bo,« je rekel, »lahko poskusim s prijavo, a že zdaj vem, da mi tega dela ne bojo dali,« a ko ga je zdaj vendarle dobil, ju mori s tem, da so mu nalašč dali severno namesto južne vrtine, severna je le plast, s katero ga bodo osmešili, Tomaža bodo kovali v nebo, ko bo našel rude za trideset let dela, sam pa se bo moral osmešen vrniti na prejšnje delovno mesto. Gledala ga je, kako je zaspal v ubran, zadovoljen spanec, kadar se je ponoči prebujala in se ozrla k njemu, prsi so se mu lahkočno dvigale, usta ima narahlo priprta, a ni iz njih čuti nobenega glasu, čez ustnice mu uhaja le nepoškodovana sapa, ki se ne spremeni v klic, vabilo, odmev, z roko sega zmerom v isto smer njenega telesa. Ko se bo prebudil, se bo napravil in se mimogrede poslovil, sredi je, družčina se že zbira za

kegljanje, povedali so ji, da še ni prijel za kroglo, sedi z njimi in dolge ure opazuje, kako drugi jemljejo v roke kroglo, jih spuščajo na stezo, podirajo keglje, razpravljajo o možnostih, ki so jim dane, o kegljih, ki so jih zgrešili, kdaj pa kdaj pa se znova spomnijo Lednika, ki je sedemkrat na večer v enem zamahu podrł vse keglje.

Po obedu je posedel pri svoji mizi, natararica je že zdavnaj odnesla posodo in pobrisala z mize drobtine, vrnila se bo in ga vprašala, če mu lahko prinese še kavo, sproti pozablja, da pijem kavo le dopoldne, je pomislil, lahko bi že spregledala, da ne deli svojega dne samo po občutku. Po obedu nima velike izbire, lahko se vrne v svojo sobo in se zlekne na posteljo, pospravljena ga bo zvalila v popoldanski spanec, lahko se odpravi na sprehod po poti od hotela do bližnjega vrha, prvi dan mu je pot godila, spravila ga je celo v zadrego, ko se mu je nenadoma razcepila v dve smeri, lahko pa se odpravi tudi na teraso in pogleda, če upokojeni komercialist spet šahira sam s sabo, danes morebiti ne varčuje s kmeti. Potem je pred hotelom, na kraju, kjer se gorska cesta nekoliko razširi, zagledal voz, do vrha so ga naložili s hlodi, konja sta utrujeno povešala glavo, zadnja sta, drugi že vozijo hlode s traktorji, voznik je zavil v restavracijo hotela, v léšu je naložil hlode in jih pelje v dolino, ko se mu je zazdelo, da gleda le privid naloženega voza in konj, ki stojijo, nenadoma so zapeljali vanj in obstali, voza ne morejo razložiti, pa tudi niti enega hloda ni mogoče več naložiti, dosegel je svojo stopnjo zmožnosti, nosilnosti, že dolgo ni začutil v sebi tako do kraja naložene praznine, v kateri je natanko razmejeno med sabo vse, kar je v njej, med njimi še posebej iskanje, želje, slutnja, dvom, najbolj jih sovraži, kadar molčijo, se debelijo v gluhoti ali se mu skušajo približati po voznem redu, razsekal bi njihovo privlačnost na drobne kose, a zdaj so nenadoma obviseli v tej nepremični, napolnjeni praznini, vidi jih od vseh strani, ne bo našel rešitve v svojem novem načrtu, dokler jih ne bo z bolečino odrešil iz gluhot, četudi jih bo pri tem stanjšal v neprehranjen list. Morebiti se mu to dogaja tudi zato, ker po prejšnjem načrtu še ni doživel padca, svoje ustvarjalno razpoloženje je še naprej prekladal po ravnini, ki so jo preveč pošteno pometali, nebo pred njim se mu ni zastrlo z oblaki, pa se je znašel med trgovci, ki so z veliko reklamo dali v prodajo na drobno umetni dež. Voz s konji je še stal pred hotelom, morebiti stoji že od lani, razveselil se je tega popravka, saj je kot olajšanje, praznina se mu je razširjala v padec, gluhot je tiščala v robove, že tretji dan je v hotelu, a se je komaj spomnil žene, davi, ko si je obuval nogavice in je na peti zagledal luknjo, upam, da si vzel s sabo še več nogavic, bi mu rekla, pri priči bi jih moral sezuti, kako more človek hoditi po svetu z luknjo v nogavici, bi razmišljala na glas, vse glasneje, od jutra do večera, prvič jo je tako razločno videl v svoji praznini, čeprav je že nekajkrat tudi njo našel v njej, ogovarjala ga je, ne da bi jo slišal, kaj mu želi povedati, verjame mu vsako besedo, le to ne, da je ne pogreša, ko gleda skozi okno hotela, ko čaka, da se bo voz s konji naposled le premaknil v novo dogajanje, v vožnjo navzdol ali navzgor, v poslušanje njegovih koles, v dihanje konj, v kletev voznika, v napad, v približevanje, strah, željo, hrepenenje, vendar se mora

prej prepričati, da ne sedi na balkonu gledališča in spremlja le igró, ki jo za svoje goste uprizarjajo na dvorišču hotela. Vstal je in stopil po stopnicah v restavracijo, če bom našel pri točilni mizi še voznika, potem ni bila le predstava, zares se bo voz s konji premaknil dalje in odpeljal hlode v dolino, je pomislil, kakšno razkošje možnosti, čutim, da se me loteva celo razpoloženje, da bi koga poklical po telefonu.

Ko se je oglasil telefon, se je zdrznila, knjiga ji je obležala na kolenih, junakinja je sedela v gledališču, predstava se je šele začela, igralec je komaj spregovoril prve besede, glas mu je vztrepetal, ko jo je zagledal v bližnji stranski loži, vstala je in dvignila slušalko. »Da... Kdo kliče?« Zmedeno je izgovoril. »Oprostite... Je tam pošta?« Odsotno je rekla. »Ne!« Naglo jo je zadržal. »Halo! Trenutek... Ne zamerite... Pomota... Slabo sem izbral številko... Ste hudi?« Mislila je na junakinja v knjigi, dolgo je bila sama s svojimi mislimi, jemala jih je s sabo na dolge sprehode. »No... Ta telefon... Včasih...« Ne da bi pomišljal, je nadaljeval. »Samo še trenutek... Prosim... Ne vem, kdo ste... A imate tako poseben, drugačen glas... Nisem še slišal...« Skušala se je zbrati, kje stojim, je pomislila. »Veste, kaj... Posloviva se. Zavrteli ste napačno številko, za trenutek sva se slišala in najbrž... najbrž...« Brez obotavljanja je dodal... »in najbrž se ne bova nikoli več, mislite reči... Toda... Ko bi vedeli, kako sem vesel, da vas slišim...« Zdaj je razločno čula njegov glas, zaznavala je njegovo polnost in neposrednost, premikanje iz daljave. »Zbogom...« Odložila bom... Zbogom...« Odmaknila je slušalko od ušesa, vendar je še ni položila na vilice, držala jo je v roki, poslušala je. »Halo... Samo še trenutek... Prosim... Ne odložite še... Me slišite? Povedal vam bom... Pomota se človeku ne posreči vsak dan... Me slišite?«

Ko je znova sedla h knjigi, ji je še zvenelo v ušesih vprašanje, me slišite, me slišite, ni se mogla več zbrati, igralec na odru, ko da je obstal v svoji kretnji, čaka, da se bo spet ozrla k njemu iz lože, roke je nastavljal kot spomenik, kako je smešen, kadar tako stoji in čaka na odru, se je nasmehnila, mrtev je s svojimi kretnjami, v knjigi je popisan, obsijan z umetno lučjo, glas pa še sliši, ne more ga več zanikati v sebi, sama ne ve, kdaj se je oglasil v njej, kolikokrat je čutila, da ji šumi v ušesih, natanko je že zaznala njegovo prisotnost, njegove nihaje, naredila zanj prostor, ga poimenovala z različnimi besedami, vse večkrat ga je videla prihajati po cesti, zdaj pa se ji je oglasil, še se ga je skušala rešiti. »Janez, pojdimo popoldne na sprehod na Vrh.« Utrujeno je odgovoril. »Saj veš, da imamo popoldne sejo upravnega odbora. Hočejo prvo poročilo o vrtini.« Pomislila je in rekla. »Če so vrtino res vnaprej odpisali, jim boš dokazal, da...« Osorno jo je presekala. »Mene so že odpisali!«

Pušcobni popoldan se mu je spremenil v moški občutek ustvarjalnosti, ko da je pravkar zlezel iz kopeli, potem ko si je namočil zadnji košček kože, vsak naslednji trenutek je bil močnejši od prejšnjega, rastli so iz korenine tišine. Načrtno je razstavljal telefonske številke, jih obračal do zaupljivosti, luščil iz prividne možnosti, nato pa jih sestavljal v nov pomen, v iskanje vrednosti. Kdaj pa kdaj je vstal od mize in pohitel k telefonu, natakariča

ga je vse bolj očitno opazovala čez svoja okrogla ramena, nato pa skušal uveljaviti novo kombinacijo, ki pa se mu dolgo ni posrečila, morebiti je narobe ena sama številka, si je rekel, pa človek že ne more uresničiti svojega načrta, zaradi nje zapravi enkratno priložnost. Vendar ni odnehal, že ga je priganjala prava ustvarjalna trma, na koncu pripelje do uspeha ali do dokončnega poloma. Že se je zazdel sam sebi smešen, otrok, ki si je našel igro, upokojeni komercialist, ki šahira sam s sabo, a saj to je pravi blagoslov, kadar si ne znamo z razumom razložiti svojega početja. Ko je potem zaslišal njen glas, je zmedeno izgovoril. »Ste vi?!« Začudeno je vprašala. »Kdo?« Brž je ponovil. »No, vi, ki sem vas včeraj pomotoma poklical...« Začutil je, da še ne bo odložila slušalke, ko je rekla: »Danes ni več pomota... Odložila bom... Nimate drugega dela?« Pohitel je. »Moral sem uporabiti vse svoje znanje, da se mi je posrečilo.« Brž je odgovorila. »Navsezadnje vas bom morala še pohvaliti.« Zgodilo se je, da beži iz svojega miru, je pomislil, ni bila nepripravljena na moj klic. »Za zdaj bi bilo že veliko, če mi zaupate svoje ime.« Pritajeno je vzdiknila. »Kaj boste! Gotovo ste že pogledali v telefonski imenik.« Na kaj vse lahko pomisli v tem trenutku, si je dejal, začudil je njen glas v svojem grlu. »Seveda sem. A tam piše le Janez Lenart. Ne vem, je vaš oče ali mož...« Znenada je spremenila glas. »Končajva... Najbrž boste jutri našli že kakšno drugo številčno kombinacijo...« Če zdaj odneham, se bom kesal pozno v noč, je pomislil, znova ne bom ločil barv v svojem glasu. »Taka kombinacija se človeku posreči le vsakih sedem let... Torej — kako vam je ime?« Zazdelo se mu je, da se je umaknila daleč v svoj glas, ko da se je molk med njima utekočinil, sliši, kako odteka v brezkončne telefonske žice, za zmerom se bo zgubil v neznanih daljavah, komaj je zaslišal. »Zelo vsakdanje ime... Mar... Katarina... Ste zadovoljni ali razočarani? Sicer pa... Kakšna neumnost! Ne vem, kaj mi je... Posloviva se...« Lovil je njen glas. »Čakajte! Samo še trenutek. Spodobi se, da se vam tudi jaz predstavim... Andrej...« A preden je še kaj rekel, se je poslovila. »Zbogom...« V hipu je odložila slušalko, v kratkih trenutkih mu je podarila preprosta razmerja do sten, do oken, vrat, do tal, lahko se je premikal na vse strani mimo geometrijskih pravil. Ko je znova sedel k mizi, se je nasmehnil, Andrej, kako mu je prišlo to ime na misel, si ga je zapomnil iz kakšnega znanega romana ali pa si je že kot otrok želel, da bi mu bilo ime Andrej in ne Boris, kolikokrat je na tihem sovražil svoje ime, izbral mu ga je oče, ki mu je bilo ime Franc, najnižji uradnik z najnižjo mesečno plačo in najslabšim sedežem v pisarni, Boris, junaško ime, ha, usmiljenja vreden nesmisel, poklical je natakario.

Če me bo znova poklical, se mu ne smem več oglasiti, si je rekla, kaj si bo mislil o meni, začel si bo še kaj domišljati, a se je že popravila, samo slušalko še dvignem in se prepričam, če morebiti kdo kliče Janeza, pa jo takoj spet odložim, če bo njegov glas; kaj mi je, ne najdem, več besed v svojem razumu, preplavljata me upanje in strah, medlim v pričakovanju, zapletam se v vabljivo nevarnost, koliko molčečih trenutkov se skriva v njej, neizrečenega obupa, pa tudi čipkastega zadovoljstva, in vse se je že dolgo

pred njegovim prvim klicem namakalo v zadržanosti. Ko je prišla za slušalko, ga je zaslišala. »Katarina! Ste vi...?« Skušala se je zbrati, rada bi mu odgovorila z vsakdanjim glasom, ko da odgovarja svoji sosedu. »Prosim. Ne kličite me več. Nisem dekle na poziv... Zadnjič sem se vam oglasila. Čisto zares...« Preveč poudarjam, zadnjič sem se vam oglasila, je pomislila, zato mi ne bo verjel, in prav to jo privlačuje in plaši, morebiti čuje že moje misli, jo je spreletelo, kako sem se ubijala v dolgih nočeh, pa tudi že ob belem dnevu, vsak moj glas mu izda po eno mojo skrivnost, nekoliko je odmaknila uho od slušalke, ko je govoril. »Ne zamerite mi, da vas kličem danes že drugič... A mislim, da ste še zmerom sami. Rekel sem si, ne bom vas več klical... Celo prisegel sem si, a glejte, skregal sem se s spodobnostjo in prizanesljivostjo...« Še do večera bom sama, je pomislila, Janez se je vrnil v rudnik, kako je preklinjal, da mora nazaj še popoldne, Aleš se igra nekje na dvorišču. »Ne morem verjeti... Saj se sploh ne pozna... Ne vem, od kod telefonirate... Kdo ste...« Poslušala ga je, kako ji je sproščeno pripovedoval. »Pregledal sem že najino daljavo... Od mene do vas je slabo uro vožnje z avtom... Veste, kje je hotel Pod steno?« Nasmehnila se je, ko je pritrdila. »O vem, kje je...« Potem se je prepustila njegovemu glasu, napetost se ji je prelivala v olajšanje, nekaj ji vse bolj navdušeno razlaga, njegov glas se primika in odmika, zaniha v čustva, se kdaj razplete v igrivost, nato pa se znova zoži v urejeno resnobo, vendar se niti za hip ne odene v vsakdanjo puščobnost, v njej obuja podobe, ki jih je že sama imela za izgubljene, ni jih več iskala, čeprav je večkrat slutila, da jih bo nazadnje le našla, a ne bo več vedela, kaj naj počne z njimi, razprostrla jih bo po trati, a jih sonce ne bo popilo, bala se je, da ji bo v poslušanju glas usahnil in mu ne bo mogla še kaj odgovoriti, ko bo utihnil, proti svoji volji je zvabljala njegov glas v svoj skriti tok življenja, da bi mu razkazala, kako je sama sebe varala s sanjami, prišle so ob neumno dolgih dnevih, ob spoznanjih, da so poti življenja drugačne od poti človekovih želja in upov in skoroda ni povratka, ko se odpraviš na eno ali drugo pot, le včasih se zgodi, da še zaslišiš glas, ki v očarljivi neresničnosti plava nad obema potema. Ni si še hotela predstavljati, kdo se pogovarja z njo, kakšen je njegov obraz, postava, roke, ramena, njegov poklic, delo, preteklost, sedanjost, brez nezaupanja se je prepustila le njegovemu glasu. »Katarina, recite kaj...« Preden je odložila slušalko, je zamišljeno rekla. »Že dolgo se nisem tako pogovarjala...«

Komaj je vstopil, jo je poklical. »Marta... Kje si? Me je danes kdo klical?« Nekoliko se je zmedla, zazdelo se ji je nenavadno, da jo jo najprej vprašal prav to, čeprav je bilo vprašanje čisto vsakdanje. »Misliš... misliš po telefonu... Tebe ne...« Pogledal jo je. »Mene ne?! Potem pa tebe... Kdo? Soseba? Si že začela klepetati po telefonu kot druge ženske? Obeda pa še ni.« Ko je sedel k mizi, je dejal. »Nič... Vedel sem... Kar tako vrtamo... Drugi se igrajo z nami... Ko prideš na svet, se že predaš. Samo idioti si domišljajo, da lahko na tem svetu še kaj spremenijo.« Komaj slišno je rekla. »Poskusimo vseeno lahko.« Zvišal je glas. »Otročje podpihovanje! Čisto po žensko.« Zaneslo jo je. »Spet ženske! Ko da vsi moški zlezete iz

maternice že kot moški.« Presenečeno jo je pogledal. »No, poglej jo! Nena doma ta samozavest... Ko da ti jo prišepetava neznan glas.« Razgrnil je časnik. »Kaj ti danes pišejo v našem lokalnem lističu! Delavcem razglašajo, da primanjkuje rude, da zato ne morejo dobiti boljših plač. V resnici pa je zaškripalo, ker ne znajo gospodariti... Imam dokaze...« Brez pomisleka je rekla. »Potem bi jih jim na glas povedala.« Nasmehnil se je. »Vidiš, Marta, da si kratke pameti. Ne mislim biti ob delo in moja plača je še dobra. Kam pa naj gremo iz tega kraja? Imamo hišo, tu smo se navadili... In nikjer ni nič bolje, drugače.« Zbala se je, da ji bodo znova pošle moči, ko je dejala. »Vseeno ne bi smel molčati.« Še bolj vidno se je nasmehnil. »Med molčanjem in kričanjem je samo ta razlika, da si pri kričanju pokvariš glasilke, spremeniš pa prav tako ničesar... In povrh bi mi potem še kot ženska očitala, da sem ti razdril dom... Tako preživiš življenje... Vrtaš v prazno... Kljub vrtanju se okrog tebe nič ne spremeni... Za tabo milijon let, pred tabo milijon let... Ženi se posuši maternica, otrok ti pade v neumni vojni...« Nenadoma je tiho zaprosila. »Janez... jutri je nedelja... Pojdimo na Vrh... Pravijo, da je zdaj zgoraj lepo...« Zamahnil je z roko. »Glej, spet si sentimentalna. Bedasto, kako prekleto bedasto...«

Vsa razmerja do predmetov okrog njega so zarotniško prežala, kdaj se bo močnejše predal svojemu novemu občutku, da bi pri tem razmerja čim manj zgubila; skušal je oceniti svoje mesto, ki ga je dosegel v javnosti, vendar svoje ocene ni mogel na ničesar opreti, čeprav si je lahko nanizal nekaj uspehov, a vsi so bili na eni strani poševni navzgor, na drugi poševni navzdol; v spominu si je razgrinjal odnose do žene, gotovo misli nanj, kako mu v hotelu postiljajo, pometajo, pospravljajo, ali mu ne prinašajo preslane juhe, a je vse sproti uravnaval s preprostim, neškodljivim popuščanjem. Vse v njem se je nenadoma obrnilo v smeri glasu, ki si ga je priklical, sestavljal si ga je iz posameznih odtenkov, iz pojočih zvišanj in zadržanih padcev, pri tem pa iz sebe izrival vse, kar bi lahko ranilo to združevanje, saj so bili odtenki glasu tisočkrat tanjši in bolj občutljivi od krila metulja, boječe je vzplahutal, če je le začutil napačen zamah glasu, ki mu je odgovarjal. »Zdi se mi, da vas že celo večnost nisem slišal.« Nasmehnila se je. »Celo večnost? Od včeraj...« Dolgo se ni mogel odločiti, ali naj njen glas čuje skozi grlo, žensko grlo, grlo pa je del njenega telesa, ima roke, obraz, vrat, ramena, prsi, ženska tridesetih let, ki tudi pere, šiva, kuha, briše otroku ritko, se pri stojnici krega z branjevko, zgublja glavo, ko ji otrok polije komaj umiti pod, a se mu to sploh ni posrečilo, vsaka predmetna posameznost se mu je vplnila in se mu zgubila v prozorno neoprijemljivost, preden jo je sploh mogel poimenovati, ali pa se mu je prelila v življenjske nadrobnosti žene, ki se jim je že zdavnaj popustljivo umaknil. Čutil pa je, da pri petinšestdesetih ne sliši več ženskega glasu zunaj njenega grla, samega zase, lebdečega v nedoločljivem zraku, zato ga je skušal presaditi v posebej rojeno grlo, nihče drug ga še ni videl, se ga dotaknil, vendar živega, rojenega v življenju, dozorelo je v neopaženosti in samoti, v grehu in pričakovanju, izgubljenosti in begu, glasu, ki ga je vznemirjal s svojim vabljenjem in predanostjo, ne da bi ga slepil z nenavadnostjo, in tako se bo lahko po svoje odločil z njim,

ko bo postal le njegov. »Andrej, od kod ste?« Nasmehnil se ji je. »Kraj, ulica, številka?« V glasu se ji je zatresla sramežljivost, »Ne, ne, kar tako...« Neskončno dolgo bi ji rad odgovarjal. »Doma sem v mestu ob morju... V pristanišču... Delam v ladjedelnici... v raziskovalnem oddelku...« Glas se ji je razigral v smeh. »Oh, saj me ne zanima tako natančno...« Po dolgih letih sliši smeh, ki si ga ni naročil, ni za vsak dan, za katerega še ne ve, da lahko tudi zamre, odprl je v njem razpoloženje, ko si iz največje daljave z njenim glasom napolnjuje uho, v sebi ga bo prepojil s toplo krvjo, nato pa ga z njenim telesom postavil v resnični prostor, povabil jo bo k mizi, natararica dolgo ne bo prišla do sape, upokojeni komercialist bo spregledal kmeta, sedela bosta do večera in se pogovarjala, tisočkrat bo obletel njeno telo, ženska vzame veliko bolj zares, bo rekla, moški pa že do naslednjega dne pol pozabite, iz glasu na hitro sestavite besede, ki so od vsega na svetu najbolj pozabljive, če ne bi pozabljali, potem zdaj ne bi bilo najinega pogovora, se ji bo nasmehnil, kaj si še lahko želimo, ko da ohranimo v spominu zmerom še nekaj prostora, pa saj to vendar delajo metulji, bo odkimavala, zmerom kaj novega, z enega cveta na drugega, a bo že imel pripravljen odgovor, lahko obnavljamo tudi tisto, kar se še premika v našem spominu, v našem življenju, le če se ustavi, utruji, naveliča, umre, in kaj bi bilo tega škoda, pa je vseeno kruto, jo bo spreletelo, spet ji bo odgovoril, če ne bi bilo ob mrtvem nobenega prostora več za drugo, naslednje, bi hodili po svetu le še živi mrlič, ko se bo na terasi nenadoma oglasila glasba, povabil jo bo na ples, danes je sobota, kako prekleto bi bila dolgočasna, če je ne bi bilo z njim, pasel bi oči le na natararici ali pa pomagal s pogledi upokojenemu komercialistu, ki ne more dokončati šahovske partije, sama ne bosta vedela, kdaj se bosta ujela v sentimentalno popevko, roke mu bodo ostale v njenem pasu, z brado bo čutil njene lase, ni še videl, kako si jih je česala pred današnjim dnem, a ko zasliši njen glas, ne vidi več njenega vratu, kako dolgo se je pripravljala na nocojšnji ples, natararica se bo obrnila za njima, ko jo bo odpeljal v sobo, tudi soba ne bo pripravljena na njen prihod, a se za to ne bosta zmenila, čutil bo, kako je občutljiva za njegove kretnje, za njena ramena si mora izbrati vsak svoj prst posebej, moral se bo zadrževati, da se ne bo prehitro zgubil v njeni privlačnosti, zavreči bo moral vse svoje izkušnje, se predati igram, ki se bodo v njem porajale na novo, želela si bo, da bi se je v vsakem trenutku drugače dotaknil, ko se bo zljil z njo, se mu bo spet spreminjala v glas brez grla, vratu, telesa, mašil si bo ušesa z blazino, dišala bo po njeni koži, ne bo si želel vstati, se skopati, oditi k zajtrku, sestiti na veliko teraso. »Veste, Katarina, prvič sem tu... Ko sem pred sedmimi leti potuhtal novost v navigacijskem sistemu, sem se kar doma pripravljaj na odločilni boj, takrat je še šlo... Povem vam, da so me skoro vtaknili v norišnico. Rekli so, to še v sanjah ni uresničljivo. Da je zrastle v moji bolni domišljiji... No, glejte... Zdaj so s to novostjo opremili že več ladij...« Tiho je vprašala. »Pa nikoli... nikoli ne pomislite na to, da je vaš boj morebiti nesmiseln, da v resnici ne spremenite veliko z njim.« Zasmel se je. »A seveda tudi! Pridejo trenutki, ko hudo dvomim o sebi, o vsem...« Začutil je v njenem glasu, kako

tiho šepeta sama sebi. »Mogoče mi govorite tako, samo zato, ker sva daleč drug od drugega, ker se samo slišiva... A če bi bili tu, kjer sem jaz, bi bila tudi vaša resnica drugačna.« Nasmehnil se je. »Dajte no, Katarina! Saj si sploh nisva daleč... To ni nobena razdalja več... Me poslušate? Čakajte, Katarina... Povem vam naj, da bom zdaj naredil revolucijo v postopku gradnje ladij.« Prestrašeno je v nasmehu zvišala glas. »Ojej, kar revolucijo!« Neustavljivo je nadaljeval. »Seveda bodo v začetku vsi proti meni...« Glasno je pomislila. »A če se le motite?« Za hip je premolknil, nato pa dejal. »Mogoče... Marsikaj pravega sprožimo s pomoto... Vaš glas sem prvič slišal po pomoti...« Tiho je govorila. »Mislite, Andrej, da tudi boj posameznika že lahko kaj pomeni?« Brez obotavljanja je odgovoril. »Prepričan sem... Pomislite na Kolumba... Galileia... Einsteina... V začetku so bili sami... In potem so našli vsaj še koga... Da so v njem zaslišali svoj glas... Klicali so iz samote na vse strani... In so se jim začeli oglašati...« Nenadoma je razločno začutil, kako mu iz ušes odtekajo vsi drugi glasovi, šumi iz restavracije, premikanje krožnikov, koraki natarice, zapiranje vrat, v glavi se mu je čutno širil prostor, ko da se mu v bolečem šumu večja bobnič v nevidno velikost, nekaj časa je še zaznaval v njem glas, ko se je bliskovito stanjšal, zvijal se je v njem kot ostro tanko pero in hlastno požiral lastni trenutek tišine, njeno mesto pa je zalila neskončno kratka svetloba, tako rešim manjkajoči člen v načrtu, je pomislil, kako ga kliče, »Andrej, Andrej, ste še pri telefonu, oglasite se mi, Andrej,« razločno jo je slišal, a ji ni mogel odgovoriti, jezik mu je zgorel v tišini, držal je slušalko v roki in si želel, da še ne bi odložila svoje slušalke, čeprav se ji sam v tistem trenutku ne more oglasiti.

Gledala je skozi okno, avtomobili so drveli mimo po cesti, ko da neslišno švigajo skozi prozorno tekočino, tiho letajo kot metulji, ki jih ni zmočila jutranja rosa, slišala je le glas, prepustila se je njegovi zaupljivosti, čutila je, kako se izteka sam iz sebe, se trga od lastnih sorodstvenih vezi. Ko ga posluša, ne ravna v nasprotju s svojimi dosedanjimi občutki, a ga ne jemlje kot ljubezensko razlago, čeprav se hkrati že boji, da bi ga še kdaj izgubila iz ušes, odslej ga bo slišala ob vsaki svoji polnoči, podrhtava kot pajčevina, ko se razlije po njenih mrtvih glasovih, odlaga jih v sebi, zdaj se njihove lupine talijo v neznani toploti, umrle bodo v njeni skušnjavi. Kadar se glas prebije skozi raztaljeno uho, neustavljivo zadene v vse glasove v telesu, četudi je neizgovorljiv, nobena misel, predstava, naklep, ogorčenje ga ne more več ustaviti, brezumno se razprši v blodeče misli, razraste se v osamelih željah, podobne so kipečim cvetom. V trenutkih, ko se je ujela v logiko skušnjav, se je reševala v razrešene uganke, sestavljali so jih samovoljni in muhasti glasovi, ki pa je niso mogli več doseči s svojo izvotljeno navzočnostjo, razveselila se je sama sebe, ko se je zalotila, da ne verjame več v vsakdanji red, pripravljena je bila, da se do kraja preda nepopisnemu trenutku, potem ko se je vsa okopala v glasu, čeprav se je hkrati bala njegove zamaknjenosti, čeprav ga je za trenutek tudi zasovražila, zvabil jo je iz tihe, varne školjke v bolečino, zdaj se bojuje za svoj in njegov glas, drago plačuje vsak kos brezmejne daljave in višine neba, slekla bi se

mu do svojega najtišjega glasu, pri tem pa si ni mogla odmisлити ust, ki so pošiljala glas, morala jih je videti, premik ustnic, četudi v žamet ali gnilobo, skušala si je uveljaviti vse, kar si je želela, kar ji je odslej pripadalo, ostajalo v njenem dihu, segalo iz gluhote. Prepustila se je slasti, da ji uho še sliši glas, ki zveni, peče, se obnavlja, preglasi ravnodušnost in nevero, se odbija po praznem prostoru, se izvleče iz zraka in živi sam zase, se polasti telesa, prevrta uho, razpre oči, zvblija iz poprečnosti v neubranost, zaniha ob neznatnem tresljaju, česar koli se je v stanovanju dotaknila, ni bilo od včeraj, našla je Aleševo rokavico, ki jo je imela že za izgubljeno, na večer, ko je legla, je zaznala, kako vleče veter čez streho, se brusi ob rob dimnika, zasmejala se je, ko je po popoldanskem kopanju ugotovila, da se je skopala že zjutraj, a ko da si je nehote zaželela, da bi znova čula, kako ji teče voda po telesu, kako voda vzvalovi, ko se potopi vanjo, kako se z neubranimi pljuski umakne, ko vstaja iz nje. Ko je šla v trg in poslušala glasove na cesti, v trgovini, pri mesarju, pri frizerki, so ji umrljivi plaval mimo ušes, razpadali so v nebitvenosti, v samoprevare, čeprav je spet verjela v njihovo zemeljskost, naravno modrost, v trenutkih je bila celo pripravljena, da ljudem razkrije svojo skrivnost, da bi tako sama sebi potrdila glas, ki se je nenadoma najavil v njej in ji odprl še druga ušesa, tudi tista, ki jih je že odpisala ali jih še ni poznala, zgodilo se je natanko tako, kot ni pričakovala.

Vključila je likalnik, obstala pri mizi, na roki je čutila toploto likalnika, kako je danes tuja, je pomislila, čakala je na glas, priprla je vrata v predsobo, da ne bi preslišala telefona, se kdaj pa kdaj ozrla k njemu, ležal je na kavču in se zamaknil v časnik, kako glasno ga obrača, si je rekla, časnike tiskajo na zmerom bolj glasnem papirju. Ko je zadnjič zabrnел telefon, ga še ni bilo doma, klicali so ga z uprave podjetja, niso še dobili njegovega včerajšnjega poročila, povedala mu je, ko je sedel k obedu, a je le zamahnil z roko, naj grejo k vragu, pa se je za hip razveselila, že dolgo jih ni poslal k vragu, a si je takoj nato rekla, samo pred mano jih pošilja k vragu. A ko se je telefon spet oglasil, bo njegov glas, že mu trepeče v grlu, kako da zamuja, navadno jo kliče že dopoldne, ko ve, da je sama doma, vztrepetala je, morebiti je zbolel, premetuje se v hudi bolečini ali pa je celo že odpotoval, ne bo je več poklical, bila je le pomota, v dopustniškem dolgočasju se je poigral z njenim glasom, iskal je le hudomušno potrditev svojega glasu, ponavljal si je naučeni obrazec. Roka na likalniku se ji je ustavila, prazna ji je drsela z njega, saj ni mogoče, da bi se ji nenadoma ne oglasil več, kam bo strmela do večera, kako bo spet našla druge glasove, ki se jih je navadila, misli ji ne bodo več nikamor sfrfotale, ne bo se smejala pajku, ki mu je ušla muha, spletel si je mrežo v shrambi, spet bo po radiu poslušala o poštenih lastnostih volov, preudarjala ob vsaki novi priložnosti, vse nam podtakne usoda, sunkoma je odtegnila roko, opekla se je, oglasil se je telefon. Pohitela je v predsobo in zaprla vrata za sabo, ne more je slišati, s kom se pogovarja, si bo potem že kaj izmislila, Olga sprašuje, če že ima vstopnico za koncert pevskega zbora, pojejo kot slavci, dvignila je slušalko. »Ste vi, tovariš Lenart?« Zasekala je v odgovor. »Ne. Žena.«

Glas v slušalki se je za hip zadržano potuhnil, to je direktorjeva tajnica, je pomislila, kako da ga vnovič kliče, velikokrat ga kliče, deset let je mlajša od mene, ima nezakonskega otroka, morebiti si želi še drugega, stisnila je ustnice. »Oprostite, da še enkrat kličem. Mislila sem, da je tovariš Lenart zdaj že doma. Na direkciji so mi naročili, naj ga opozorim, da tudi predvčerajšnjega poročila še niso dobili.« Rekla je skozi razočaranje. »Povedala mu bom.« Ko je odložila slušalko, je še za hip postala, gotovo se je zgodilo z njim nekaj posebnega, si je rekla, kaj mu je, a saj me vendar ne more vsak dan poklicati, se je tolažila, sploh sem neumna, da takole čakam nanj, ko da bom brez njega zaplavala v prazno, razpadla v telo in glas, zvečer ne bom znala prižgati luči, v postelji ne bom več prepoznala moža. Ko mu je povedala, se je pridušil. »Sploh pa bom telefon odpovedal... Ne bodo hodili še domov za mano.« Ali se premeteno hlini, tajnica mu je deveta briga, je pomislila, ali pa misli zares glede telefona. »Moral boš navesti tehten razlog.« Takoj ji je odgovoril. »Rekel bom... No... Da si ti živčno bolna in da te vsak telefonski klic vznemiri. Zdravnik da je priporočil.« Znova je stala pred mizo, roka ji je iskala likalnik, se tako hitro ohladi, kazala mu je hrbet. »Najti boš moral že bolj prepričljiv izgovor.« Prhnil je v smeh. »Kaj pa ti je?! Nenadoma ne moreš več živeti brez telefona! Če se spomnim, kakšno sceno si mi zaigrala, ko so ga napeljevali v stanovanje... S katero pa največ klepetata? Z Olgo? S Simono? Z Berto? Po čem si dobila jajca? Si videla v novi Burdi čudovite kroje za poletne obleke? Si brala, da se je norveški prestolonaslednik zagledal v navadno meščanko? Že veš, da hodi Erna s tistim trgovskim potnikom, no, kako se že piše, ima že tri odrasle otroke... Kaj boš danes skuhala za obed?« Stala je pri mizi, čula je le vsako njegovo drugo besedo, plavale so mimo nje v druge smeri, že debelo uro likam eno samo Aleševo srajco, je pomislila, ko se ji je zazdelo, da je odsekano utihnil, na katerem koli mestu lahko ustavi svojo besedo, kar preseka jo, izrečena misel ima same enake dele, lahko jih poljubno zamenjuje, razreže, pomeša med sabo, narahlo se je ozrla, zadremal je. Kaj ne pojde danes na kegljanje, jo je spreletelo, se je le zavlekel v senčnato prežo, a saj je vseeno, gotovo je ne bo več poklical, nikoli je še ni tako pozno popoldne, urediti si bo morala razdaljo do jutrišnjega dne, si odmisлити najdaljšo uro. Odpravila je srajco z nekaj premiki likalnika, nato pa si razgrnila po mizi njegovo, roka ji je zmerom znova odrevenela, zganila bi se ji le še v čudežu. Zazvonil bo na vratih, sprva bo mislila, zdaj je telefon, a komaj se bo s prsti dotaknila slušalke, se bo znova oglasil zvonec na vhodnih durih, stekla bo odpret, zagledala ga bo na pragu, gledala se bosta dolge trenutke, preden se bosta drug drugemu predstavila, ne bo natanko slišala njegovega imena, napol izgovorjenega mu bo odnesel glas, zaželela si bo, da bi ga ji ponovil, a tega ne bo storil, nima sreče s hišnimi zvonci, se bo smehljaj, zmerom jih išče na napačnem kraju, počakal jo bo, da se bo oblekla. Vsa zmedena bo odpirala omare, jemala obleke z obešalnika, jih polagala na posteljo, ne bo vedela, katera barva mu je posebej všeč, modra je pod vratom preveč odprta, ne more se mu že prvič pokazati z vsem vratom, lešnikova rjava, zelena, so mu bolj všeč kratka krila, in kaj

bosta počela, se bosta le sprehajala, jo bo kam odpeljal z avtom, bosta sedela v hotelski restavraciji, na terasi. Potem se bo opravičevala, da jo je moral dolgo čakati, šele ko bosta sedla v avto, se bo spomnila, vrnila se bo do sosede, ali bo lahko Aleš malo pri vas, pogledat grem k sestri, zbolela je, a upajmo, da ni nič hudega. Ko se bosta peljala z avtom, jo bo le gledal, pazite, kako vozite, ga bo v smehljaju opominjala, cesta je pred nama, a ne bo umaknil pogleda, sramežljivo si bo premaknila telo, ne bo ga sprasovala, kam se peljeta, ne bo prepoznala nobene hiše, nobenega drevesa, nikjer ne bo videla človeka, vse si je raztopila v sanjah, ne bo se upala ozreti k njemu, čeprav si bo želela, da bi natanko videla njegovo roko, tako dolgo si jo je le predstavljala, ko da se ji bo roka zmerom sproti odmaknila z volanom in se mu zgubila v neresničnost, videti bo želela njegov obraz, če ima močnejšo brado, kot je mislila, a oči globoko, a ji bo vse sproti preglasil njegov glas, spreminjal obraz v motno sanjsko meglico, in ko se bo za trenutek obrnila k njemu, prepričati se mora, da resničen sedi z njo, ji bo pred očmi plahnel v trepetajoči privid, ki se hrani le s svojim glasom. In ko se bosta zapeljala v stransko pot in bo ustavil avto ter se nagnil k njej, bo natanko prepoznala njegove poglede, a ne bo videla njegovih oči, slišala bo njegovo dihanje, njegov glas, a se ne bo mogla dotakniti njegovih ust, grla, ovijal jo bo v svoj glas, a si bo brezumno želela, da bi jo ovijal tudi s svojimi rokami, ne more živeti le z enim samim njegovim čutom, je trepetala vse močnejše, gorela ji je koža, oblekla se je zanj, izbrala mu je lešnikovo rjavo, izsanjala je njegovo barvo, mora ji reči, če je privlačna, mora se s prsti dotakniti gumbov na njeni obleki, njenih ramen, vratu, njenega kolena, drugače se ne bo mogla vrniti domov, le z iztrganim glasom, ki se ji lahko vsak hip spremeni v prevaro, nepotešenost, tudi sama mu mora položiti roko na prsi, na čelo, natanko mora prešteti gube na njem, ga nagajivo povleči za lase, nos, uho, si raniti kožo na njegovi močni bradi. Stala je pred mizo, kako dolgo že likam Janezovo srajco, je pomislila, res me danes ne bo več poklical, v nogah je začutila utrujenost.

Sedel je pri mizi v restavraciji in gledal v gosta, ki sta sedela pri mizi ob oddaljenem oknu, še zmerom sta večerjala, pred vsakim grizljajem se po trikrat pogledata, si blagoslovita kruh, se je nasmehnil, njo vidi v obraz, lepotica, lahko si čestita, a seveda ne ve, kakšna je njena postava, hoja, njen pas, kako vstaja, razprostire roke, njega vidi le v tilnik, narahlo so mu že osiveli lasje, ima veliko skrbi ali pa je iz rodu, v katerem zgodaj osivijo. Vse bolj mu je bilo, da ne bo mogel počakati, da bosta povečerjala, prej bo vstal in odšel v svojo sobo, ali pa jo bo celo poklical, čeprav se je bil odločil, da bo to storil šele naslednje jutro, in že ni mogel več pregnati misli, brezbožno je spodbijala vse druge, tiho je vstal in skoro po prstih odšel do telefonske govorilnice. »Katarina... Mojega dopusta je konec... Mogoče bom odpotoval že jutri, a gotovo pojutrišnjem... Čakam na telegram...« Komaj slišno je dejala. »Že?« Naglo je nadaljeval. »Človek mora ujeti trenutek, ko je treba iti... V načrtu sem zdaj rešil še zadnje..., predvčerajšnjim, ko sem govoril z vami, se mi je nenadoma posvetilo... Ste čutili? Tri leta sem garal z načrtom... Sedeli bojo za dolgo mizo in me

čakali... Na začetku bom spet sam, le v ušesih mi bo šumel vaš glas... Nekateri mi bojo nasprotovali iz nemoči, drugi iz zavisti, tretji iz bojazni, četrti me bojo na tihem podpirali, ker še ne bojo vedeli, ali bom zmagal ali propadel. A najhujši bodo tisti, ki razen svoje ideje ne priznavajo nobene druge... Seveda... Tvegam tudi poraz... A govorim si: samo ne se vdati, preden se je bitka sploh začela...« Tiho ga je poklicala, ni mogla skriti vabila. »Andrej!« Oglasil se ji je. »Katarina?« Premolknila sta, ko je nenadoma dejal. »Katarina... Nisem vas še videl... Preden odpotujem, bi vas rad videl...« Komaj je zaslišal njen glas. »Tudi jaz bi vas rada videla, Andrej...« Naglo je dejal. »Poklical vas bom... Zbogom, Katarina...« Dahnila je. »Zbogom...« Potem je zmedeno obstal s slušalko v roki, zazdelo se mu je, da je storil nekaj nepremišljenega, izdal je njen in svoj glas, za trenutek je slaboten zaigral vlogo moškega, ki je večerjal pri mizi ob oddaljenem oknu restavracije in gledal v njen obraz, se dotikal njene roke, zazibalo ga je njuno razpoloženje, lep ženski obraz, noč, ki jo čaka, ni si še želel v sobo, tudi ne na sprehod pred spanjem, vrnil se je v restavracijo in sedel k mizi od druge strani, tako ju ni več videl, kako sta še večerjala, poklical je natakario, kje je upokojeni komercialist, ki igra šah sam s sabo, je že zgubil vse kmete. Začutil je, kako leze v lastne pomanjševalnice, iz katerih se bo težko rešil, presenetljivo naglo se je znašel med svojimi predstavami, v katere so mu še maloprej vdirale strasti, neobvladovane želje, že je doživljal svoj jutrišnji dan, ko ne bo mogel zatajiti prejšnjih, le glas je ohranil svojo miselno in čustveno pot, vlekla ga je v samoodpoved, a ne v smrt, v zvočnosti glasu so živele njene sanje in njegovo iskanje, zvenel je, tudi ko je bil najbolj pogreznjen, a vse, kar je bilo otipljivo na njem, se je vleklo iz prejšnjih v naslednje dni, žena si je zapisala v svojo posest, vem, rad imaš samo mene, ne morem si zamisliti, da bi se kdaj lahko dotaknil še katere druge ženske, vse je samo dokončno moje, roke, postava, ramena, obraz, glas, odmev tvojega glasu, je ponavljala še tisto noč, ko se je odpravljal na dopust, navadila se je na njegov korak, na povratek, na odhod, kako je legel v posteljo, zjutraj vstajal, se umival, se zvečer vračal domov ob dogovorjeni uri, in ni več vključevala svojega navdiha in domišljije, misli si je presadila v lončke, si udomačila želje, umirila smehljaj, si bolj poredko urejala lase, napolnjevala si je dan z vsakdanjo službo in sosedsko družbo, capljamo sem in tja, železni dnevni red, isti obrazi, glasovi, sivi pogledi, podtikanje, prehitevanja, megleno nebo, močvirje, razteza se čez njeno in sosedovo dvorišče, z deli po stanovanju, z otroki, zavračala je trenutnosti in dolgoročnosti, visela na spominih, si jemala od strasti, želja in spoznanj le toliko, kolikor je lahko brez bolečin in posledic prevzela, v telesni ljubezni je srečna vzdrževala tisto, kar sta dosegla prvo leto, četudi si je kdaj zaželela, da bi se njegova roka dotaknila njenega ramena od druge strani, je bila naposled zadovoljna, če je le začutila roko na svojem ramenu, človek naj jemlje od svojega življenja toliko, kolikor mu daje, vse, kar si zaželi še povrh, mora drago plačevati, zaplete se v nerazrešljivosti, bolečine, nazadnje pa še spozna, da je iztržil le poprečen dobiček. Njegovo delo ni jemala drugače kot svoje vsakdanje delo, vsak

je rojen za svoje, ne zna splesti nogavic in ne skuhati obeda, jaz se ne bom trudila, da bi iznašla novo pogonsko gorivo za ladje, se je nasmehnila; kmalu si je našel razlago: življenje lahko bereš tudi od zadaj naprej. Kadar je začutil, da bi se odtrgal in odpotoval po svetu, je govorila, da se bo naпослед zanesljivo vrnil, le da bo spotoma napravil veliko moči in denarja ter se nalezlel neozdravljive bolezni, ko so ga vabili v glavno mesto v osrednji raziskovalni biro, je le molčala ter tako glasno in jasno izrekla, da si bo na novem, boljšem delovnem mestu morebiti pridobil več slave, morebiti tudi nekaj več denarja za družino, a nič več sreče, hkrati pa bo vrigel družino iz sedanjih tečajev, naše življenje pa je kratko.

Odpotoval bom že danes, je sklenil, odločil se je v budnih sanjah, kaj bi čakal na telegram, ne morejo se odločiti, koliko besed bodo dali vanj. Naglo je začel pospravljati svoje stvari, našel jih je v naključnem razmerju. Šele zdaj je spoznal, da se je v štirinajstih dneh že navadil na sobo, stene so medtem pobelili s toploto, saj je začutil večje zadovoljstvo, da se poslavlja od nje, nič drugače se mu ni godilo, ko se je odpravljal od doma. A komaj je položil v kovček svojo prvo stvar, se mu je že zazdela soba pusta in prazna, ni prinesel s sabo veliko stvari, a je vseeno z njimi napolnil prostor, le kravata je še visela v omari, ko bo snel še njo, bo dobila soba spet svojo prejšnjo podobo, še bolj razločno bo slišal glas, v prazni sobi odmeva kot v visoki, samotni cerkvi, enako močnega ga čuje v slehernem kotu cerkve, tudi orgle ga ne vsrkajo, s sklonjeno glavo stoji sredi cerkve in si ga skuša za zmerom ohraniti za svoje uho, še zadnjič si ga spreminja v resničnega, do omotice trajnega, a brez otipljive lupine, nekoliko ga je strah, ko bo stopil čez cerkveni prag, koliko bo v sončno brezkončnem prostoru glas zgubil v odtenkih, zaokroženosti, če bi jo danes poklical, bi prišla in bi jo videl, a bo ohranil posodo, ki jo je sam ustvaril, dolgo jo je gnetel iz svoje snovi, rodila se je z glasom v njegovem svobodnem trenutku, če ga zapravi, bosta umrla oba, njena podoba je samo njegova podoba, daje mu iskanje in zaupanje, pa tudi zmote in bolečino, možnosti za šahiranje sam s sabo. Ko je šel s kovčkom mimo telefonske govornice, je pomislil, morebiti je ta hip sploh ni doma, šla je v trgovino, za sina mora kupiti nove hlače, zmerom več jih strga, možu novo srajco, če bo še utegnila k frizerki, misliti pa mora tudi na to, kaj bo skuhala za obed, ko ji sploh ni ime Katarina. Naglo je stopil skozi restavracijo, natararica ga je začudeno pogledala, mimogrede se je ozrl na teraso, kaže, da je tudi upokojeni komercialist že odpotoval, je pomislil in zavil v recepcijo hotela.

Od jutra je čakala, kdaj jo bo poklical, oblekla si je lešnikovo rjavo obleko, takoj bo lahko odšla, naprosila je že sosedo, da bo popazila na Aleša, ko se vrne iz šole, mož si bo že sam pogrel obed, mu ga je že pripravila, a se je le enkrat oglasil telefon, že zgodaj dopoldne, nekdo je spraševal po ambulantni, prestrašeno je klical v slušalko, komaj mu je dopovedala, da je zavrtel napačno številko, potem je molčal ves dolgi dopoldan. Pogledovala je na uro, kazalci so se vlekli iz prizora v prizor, ko da se premikajo le sami sebi, ni zmogla nobenega dela, pomotoma je zašla v tujo hišo in še ne ve, kako v hiši pospravljajo, pometajo, perejo, šivajo, zalivajo

rože, tekala je k oknu, zagledala ga bom na cesti in ga po čudežu prepoznala, pomahal ji bo in bo drugačen kot drugi. Potem je prihitel iz šole Aleš, mama, je danes moj god, da si se tako lepo oblekla, vrnil se je mož, no, kaj pa je danes, kak praznik, ki ga ni na koledarju, je rekel in sedel za mizo. » Zdaj je že dokončno jasno, da vrtamo v prazno.« Z odsotnim glasom je rekla. »Potem jim to odkrito napiši v poročilu, da ne boste še naprej zapravljali denarja.« Samotno se je nasmehnil. »Me je že izučilo. Napisal bom, da zdaj že kaže, da jo bomo našli.« Zasekala je vanj s pogledom. »Janez, kaj ti je?« Ni odložil žlice, ko je dejal. »Tako bomo vrtali še leta in varali sami sebe. Edino to nam še preostane. Bogve, koliko mi jih bo hvaležno za to. Povrhu pa bom imel še delo.« Nato je še pristavil. »In zdaj bom imel nekaj dni doma čudovit mir... Spodaj na cesti so začeli kopati jarek, predstavili bojo telefonski kabel.« Vztrepetala je, ni več pazila pred njim na svoje kretnje. »Nas potem nihče ne more poklicati po telefonu?« Mirno je odgovoril. »Nekaj dni že ne.« Zleknil se je na kavč in suho vprašal. »A kaj ti je nenadoma toliko do tega prekletega telefona?!«

Pohitela je v kopalnico, nekajkrat obrnila obraz v ogledalu, se počesala, klical me je, gotovo me je klical, si je ponavljala, a ni mogel več dobiti zveze, prav danes so si izmislili ta jarek, tekala je sem in tja po stanovanju, morebiti si je celo mislil, da se mu nočem oglasiti, jo je peklo, iskala je torbico, že zjutraj si jo je pripravila, moram ga videti, si je želela, vse na njem moram videti, zdelo se ji je, da jo mož nekaj začudeno sprašuje, a ga ni slišala, planila je skozi vrata, pohitela čez prag. »Prosim... Pokličite mi hotel Pod steno,« je zadihana rekla na pošti. Stala je v slabo razsvetljeni telefonski govorilnici in čakala na klic. »Da. Tu recepcija hotela Pod steno.« Zmedno je rekla. »Prosim... Rada bi govorila z... Andrejem... Ne vem...« Receptor ji je naveličano odgovarjal. »Andrej? To bo pa težko... Samo Andrej...? No, lahko pogledam v knjigo gostov... Čakajte... Samo še trenutek... Ne, ne... Žal... Andreja v zadnjih štirinajstih dneh pri nas ni bilo nobenega... Žal... In danes je veliko gostov odpotovalo... Že zvečer dobimo nove.« Odmaknila je slušalko od ušesa, a jo je držala v roki, mora ga tudi videti, oglasil se ji bo, stala bo v majhni, samotni poltemni govorilnici in poslušala njegov glas.